

Begrip of onverschilligheid: De Gaulle en Nederland

In mei 1963 werd minister van Buitenlandse Zaken Joseph Luns op een persconferentie nog eens gevraagd om een reactie op het Franse veto tegen de Britse toetreding tot de EEG. Hij antwoordde dat Frankrijk volkomen gerechtigd was het Britse lidmaatschap tegen te houden en herinnerde eraan dat Nederland in 1961-1962 het Frans-Duitse plan voor een politieke unie had gedwarsboemd. 'Sederdien', zo onthulde Luns, 'zijn mijn persoonlijke betrekkingen met bondskanselier Adenauer uitermate slecht geweest. Maar niet die met president De Gaulle, die er niets op tegen schijnt te hebben dat anderen dezelfde karaktertrekken tonen, die hij in zo rijke mate bezit.' In zijn memoires merkte Luns op dat de Franse president niet alleen begrip maar ook waardering had voor de Nederlandse houding in het Europese toeverleg: '[I]k vlei mij nog steeds met de gedachte dat generaal De Gaulle van zijn kant niet onverschillig was voor het gehalte van mijn principiële verzet tegen denkbeelden zijnerzijds die ik onjuist achtte.'¹

Komende van de minister die als geen ander voorop was gegaan in het Europese verzet tegen De Gaulles politiek, kunnen deze opmerkingen worden gezien als een teken van grootmoedigheid. Interessant is dat het idee dat de Franse president waardering had voor het Nederlandse beleid, intussen algemeen geaccepteerd lijkt. Met enige regelmaat wijzen bewindslieden daarop. In maart 2004 wist staatssecretaris van Buitenlandse Zaken Atzo Nicolaï dat De Gaulle Nederland complimenteaus omschreef als 'un petit pays, mais une grande nation'. Een jaar later onderstreepte minister Ben Bot dat de generaal het waardeerde dat Nederland voor zijn belangen opkwam: 'Voor Charles de Gaulle was juist de consistente Nederlandse koppigheid het bewijs dat Nederland een land is met een ziel.'²

Is dit beeld correct? Edmond Jouve concludeerde in zijn minutieuze studie uit 1967 over De Gaulles Europese politiek juist het tegenovergestelde. Volgens hem manifesteerde de president een 'indifférence dédaigneuse' [een neerbuigende onverschilligheid] tegenover Italië en de Beneluxlanden en voelde hij zich van die vier landen 'sans doute' nog het minst aangetrokken tot Nederland.³

Tegenpolen

In een beschouwing over De Gaulles beeld van Nederland moet allereerst worden vastgesteld dat de belangstelling van de generaal voor ons land inderdaad relatief gering was. Zo verwees hij in zijn geschriften zelden naar Nederland. In de memoires, bijvoorbeeld, komt maar een handjevol Nederlanders voor. En dan nog terloops. Slechts twee waren belangrijk genoeg voor een bijvoeglijk naamwoord: 'La noble reine Wilhelmine' en 'l'entrepreneur M. Van Kleffens'.⁴

Op wereldschaal telden voor De Gaulle alleen de Verenigde Staten, Groot-Britannië en Frankrijk, naast de Sovjetunie en China. Daarnaast besefte hij dat Frankrijk in Europa niet alléén de leiding kon nemen en dat daarom een hechte samenwerking met Duitsland essentieel was. Het is duidelijk: Nederland stond onderaan in De Gaulles pikorde.

Omgekeerd was dat natuurlijk niet zo. In Nederland werd de Franse president *allereerst* gezien als een gevaar voor het Atlantisch bondgenootschap. Met zijn streven naar een 'Europees Europa', los van de Verenigde Staten, dreigde de NAVO te splijten. Ten *tweede* druiste de Franse Europese politiek in tegen de Nederlandse. Samen met bondskanselier Konrad Adenauer propageerde De Gaulle in 1960-1962 de opzet van een intergouvernementele politieke unie van het 'Europa van de Zes', los van de EEG. Supranationale integratie was voor De Gaulle uit den boze. Politieke beslissingen dienden volgens hem door de nationale regeringen genomen te worden. Deze gedachte mondde uit in het zogenoemde Plan-Fouchet, dat in 1961 door Nederland hardnekkig werd bestreden. Luns hamerde erop dat óók de politieke unie onder supranationaal gezag diende te staan. Tevens wilde hij dat Groot-Britannië aan de onderhandelingen deelnam. In april 1962 werd (met behulp van België) het plan verworpen. Overigens toonden ook Duitsland en Italië aarzelingen. Evenmin als Den Haag wilden zij de politieke samenwerking loskoppelen van de EEG of dat deze ten koste van de NAVO zou gaan. En ook zij waren voorstander van de Britse toetreding tot de EEG.

Ten *derde* was er kritiek op de binnenlandse politieke situatie. De gezaghebbende journalist G.B.J.

Hiltermann – toch een bewonderaar van de president – schreef in 1967, in het enige Nederlandse boek over De Gaulle, dat de Vijfde Republiek ‘een geïsoleerde autocratie’ was geworden, ‘angstig veel lijkend op een doodgewone dictatuur’.⁵ Kritiek was er ten slotte ook op de *persoon* van de president. Hij was niet alleen ondemocratisch, de Franse buitenlandse politiek werd geïnspireerd door zijn ‘persoonlijke rancune,’ zo meende *de Volkskrant* in oktober 1965. Na afloop van zijn gesprek met De Gaulle in Rome in april 1967 concludeerde minister-president P.J.S. de Jong dat het Franse staatshoofd zich vooral liet leiden door ‘de behandeling die deze in het verleden van de zijde van Groot-Brittannië en de Verenigde Staten heeft ondervonden’.⁶

Het dieptepunt in de Nederlands-Franse verhoudingen lag in januari 1963. De Gaulles veto tegen de Britse toetreding tot de EEG en de ondertekening van het Frans-Duitse vriendschapsverdrag leidden tot felle reacties in Nederland.

De generaal en de koningin

Het is onduidelijk waarom er in De Gaulles tijd geen Frans-Nederlandse staatsbezoeken hebben plaatsgevonden. Koningin Juliana was in 1950 op bezoek geweest bij president René Coty, zij had hem in 1954 ontvangen in Nederland en zou in 1972 op bezoek gaan bij Georges Pompidou. Er was hier eerder sprake van toeval dan van politieke overwegingen. Contacten waren er immers wel. Zo brachten koningin Juliana en prins Bernhard in september 1961 een ‘particulier bezoek’ aan het Elysée. De Gaulle ontving hen op de lunch, waar ook minister van buitenlandse zaken Maurice Couve de Murville aanzat. Helaas ontbreken verslagen van deze ontmoeting.

Op 16 maart 1963 vond het tegenbezoek plaats op Paleis Huis ten Bosch. Dat was de enige keer dat De Gaulle Nederland bezocht, en hij zou er nog geen vier uur blijven: om 11.58 uur arriveerde hij op vliegveld Ypenburg en om 15.38 uur vertrok hij alweer van vliegveld Valkenburg. Het was opnieuw een ‘particulier bezoek’, maar het kreeg ditmaal onbedoeld óók een politiek karakter. Na de ophef over het Franse veto tegen Groot-Brittannië stond het immers tevens in het teken van bilaterale verzoening. Tijdens de lunch – waar ook Luns present was – sprak De Gaulle met Juliana – op haar verzoek – over de Frans-Duitse betrekkingen en de relatie tussen de Sovjetunie en China. Na tafel onderhield de president zich met Luns.

Topconferenties

De Gaulle nam alleen bij hoge uitzondering deel aan internationale conferenties. Die strookten niet met de afstand die hij wilde bewaren tot het politieke spel. Hij liet onderhandelingen liever aan Couve over. De president heeft echter *vier uitzonderingen* gemaakt: de topconferentie van de vier grote mogendheden in Parijs in mei 1960; twee EEG-toppen in februari en juli 1961 in Parijs en Bonn over de politieke unie (omdat die voor hem van groot belang waren); en de EEG-top in Rome, mei 1967, ter herdenking van 10 jaar EEG (omdat die alleen ceremonieel zou zijn). Om die laatste drie bijeenkomsten gaat het ons.

Men moet enig medelijden hebben met De Gaulle. Hij vond toch al dat hij zich verlaagde door deel te nemen aan de vaak bijzonder aardse onderhandelingen. ‘Zes uur praten over een communiqué van 2,5 pagina waar door [een] werkgroep maanden over [is] gesproken,’ verzuchtte premier J.E. de Quay in zijn dagboek over de bijeenkomst in Bonn in juli 1961.

De Gaulle had een majestueuze allure: gesprekken met hem werden audiënties genoemd

En dan lagen de Nederlanders niet alleen dwars, maar vielen ze hem ook nog eens lastig met hun binnenlandse eigenaardigheden. In Den Haag had Luns namelijk bedongen dat hij en niet De Quay het woord zou voeren op de conferenties. Formeel was de minister-president immers geen regeringsleider en was de minister van Buitenlandse Zaken verantwoordelijk voor de buitenlandse politiek. De Quay accepteerde dat en legde in Parijs uit dat Luns verder het woord zou voeren, ‘gezien de constitutionele omstandigheden in Nederland’. De Luxemburgse premier Pierre Werner beschrijft de scène met gevoel voor humor in zijn memoires: ‘La face de de Gaulle trahissait l’incompréhension.’⁷

Maar de president bleef kalm, in tegenstelling tot de bondskanselier: ‘Terwijl De Gaulle kil en zakelijk was in de gedachtewisseling, was Adenauer agressief en bepaaldelijk soms niet geheel fair in zijn voorstelling van zaken,’ aldus Luns in zijn verslag van de bijeenkomst. Staatssecretaris Karl Carstens bood na afloop zijn excuses aan voor de houding van de bondskanselier. Aan Franse kant bestond er volgens

Luns geen misverstand. De president had hem onder vier ogen verklaard ‘onze “ténacité” op zichzelf te waarderen doch niet te begrijpen dat wij alleen voor een “Engeland dat toch niet wil” ons zoveel moeite geven’.⁸

Toch had De Gaulle zich wel degelijk geërgerd aan het Nederlandse verzet. Aan de vooravond van de tweede top (Bonn, juli 1961) dreigde hij niet te zullen gaan als er weer blokkades zouden zijn. Hij ging tóch en kreeg de zojuist beschreven discussie. Voor de top in Rome in 1967 aarzelde de president opnieuw. Hij was akkoord, op voorwaarde ‘que d’ici là ne surviennent quelques raisons d’y redouter des “sorties” désagréables des hollandaises (?)’.⁹ Maar ook in Rome kwamen er moeilijkheden. Ditmaal van de kant van premier De Jong die, in tegenstelling tot De Quay in 1961, voor Nederland het woord voerde. De Jong was nóg atlantischer dan Luns. Hij had zich voorgenomen De Gaulle eens flink de waarheid te zeggen over de noodzakelijke toetreding van Groot-Britannië en de band met de NAVO.

Praten met De Gaulle

De Gaulle hechtte veel waarde aan gesprekken met buitenlandse ambassadeurs, vooral die van de Verenigde Staten, Duitsland en Groot-Britannië. Over de frequentie van deze gesprekken is helaas niets bekend. De Amerikaanse ambassadeur Charles Bohlen zegt dat hij De Gaulle ongeveer elke twee maanden ontmoette – in totaal 35 maal in vijf jaar.¹⁰ Maar zijn Nederlandse collega’s kwamen er zeker bekaaid vanaf. Voor zover valt na te gaan, is J.W. Beyen, ambassadeur van 1958 tot 1963, *nooit* op audiëntie geweest. Hij sprak De Gaulle alleen in de marges van een diner of een andere gelegenheid waar slechts algemeenheden werden uitgewisseld. Zo bood de president hem in 1963 een *afscheidsejeuner* aan. Beyen rapporteerde naar Den Haag: ‘De generaal de Gaulle bracht in zijn toespraak bijzondere hulde aan H.M. de Koningin en de traditionele kwaliteiten van het Nederlandse volk, welke Frankrijk door de eeuwen heen op hun waarde heeft leren schatten.’¹¹ Misschien heeft Beyen het nooit geprobeerd door De Gaulle ontvangen te worden. Zijn opvolger A.W.C. baron Bentinck van Schoonheten trok wél de stoute schoenen aan en werd in 1965 tweemaal voor ongeveer een half uur ontvangen.

Dan waren er natuurlijk de gesprekken met Luns privé of in de marges van een grotere bijeenkomst. Twee gesprekken vonden plaats op verzoek van

De Gaulle. Allereerst in juni 1958, kort nadat De Gaulle aan de macht was gekomen. Het gesprek ging vooral over de relatie tussen Groot-Britannië en het continent. In augustus 1960 ontving De Gaulle De Quay en Luns om zijn plannen voor een politieke unie te ontvouwen. De Nederlandse bezwaren werden duidelijk naar voren gebracht. In 1963 sprak de president met Luns op Huis ten Bosch en in april 1967 had hij in Rome een onderhoud met Luns en De Jong. Nederlandse journalisten heeft De Gaulle niet ontmoet. Een poging van Hiltermann om de generaal in 1961 te interviewen mislukte, ondanks de inspanningen van Beyen. Het is al met al niet veel: ‘Quel qu’ait été l’intérêt de ces entretiens [...], ils n’en furent pas moins [...] brefs et rares,’ aldus Jouve.¹²

Praten met De Gaulle was zelfs voor Fransen niet altijd gemakkelijk. Hij had in de jaren zestig al een majestueuze allure. Gesprekken met hem werden niet voor niets ‘audiënties’ genoemd. De president was bovendien niet altijd gemakkelijk in de omgang. Hij kon formeel en streng zijn, maar ook ontspannen en toegankelijk. De ervaringen van de Nederlanders moeten ergens tussen deze twee uitersten in hebben gelegen. In zijn memoires vertelt Luns over zijn relatie met De Gaulle: ‘Wij konden goed met elkaar overweg. Hij luisterde altijd zeer aandachtig, sprak zeer nadrukkelijk, was tegenover mij persoonlijk altijd van een buitengewone courtoisie en een uitgesproken beleefdheid. Hij was aardig, maar op een koele wijze.’ Wat opvalt in de Nederlandse gespreksverslagen, is de grote hoffelijkheid van de president. In dit verband is interessant de nuchtere opmerking van de ambassadeur bij de NAVO, H.N. Boon, in oktober 1965: ‘Ondanks een grote mate van uiterlijke hoffelijkheid zijn landen kleiner dan Frankrijk quantité négligeable.’¹³

En zo was het natuurlijk. Volgens De Gaulle was vooruitgang in de Europese integratie slechts mogelijk als Frankrijk en Duitsland het met elkaar eens waren. ‘Il n’y a pas d’autre réalité européenne que l’Allemagne et la France,’ hield hij in september 1963 Adenauer voor. Adenauers opvolgers, Ludwig Erhard en Kurt Kiesinger, drongen in 1963-1967 herhaaldelijk aan op hervatting van de gesprekken over een politieke unie. De Gaulle hield dat af, omdat Duitsland en Frankrijk niet dezelfde opvattingen hadden over hun betrekkingen met de Verenigde Staten. Zeker, hij verwachtte op zo’n conferentie ‘des affrontements avec les Hollandais’ en ‘scandale de la part de Luns’, zo zei hij in juni 1965 tegen Erhard. Maar het voornaamste was toch dat zo’n unie alleen

kans van slagen had als Frankrijk en Duitsland op één lijn zaten, en dat was niet het geval.¹⁴

Kritiek en begrip

Hoe onbelangrijk De Gaulle Nederland ook vond, hij had wel degelijk kritiek op de houding van Den Haag. Tegenover zijn vertrouweling Alain Peyrefitte, minister van Voorlichting, kreeg Nederland in 1960-1963 menige veeg uit de pan. Zoals in januari 1960: 'Il y a Luns, qui veut faire l'Europe à condition qu'il y soit le cheval de Troie des Anglo-Saxons.' In april 1962 (de dag na het mislukken van het Plan-Fouchet) hekelde De Gaulle de tegenstrijdigheid in de Nederlandse opstelling: 'Les deux exigences [...] des Hollandais – "Il nous faut l'Angleterre", "Il nous faut la supranationalité" – sont évidemment et irrémédiablement incompatibles.' De enige troost is dat de Belgen er opvallend harder van langs kregen: 'La Belgique a été inventée par les Anglais pour nous embêter.' En: 'Les Belges n'ont pas de position du tout. Ce sont des gens insupportables.'¹⁵

De kritiek op het inconsequente standpunt van Den Haag – Groot-Britannië was immers niet geporteerd voor supranationalisme – klonk door in De Gaulles gesprekken met Nederlanders. In 1963 vertelde hij Luns dat hij weliswaar begrip had voor de Nederlandse argwaan jegens Frankrijk: 'Mais qu'y faire? Si la Hollande veut faire l'Europe, il faut bien qu'elle la fasse avec la France.' Tegenover ambassadeur Bentinck was hij in 1965 strenger. Hij negeerde diens opmerking dat Europa toch bij een Atlantische gemeenschap behoorde en hekelde de Nederlandse 'atermoiments' (getreuzel). Den Haag moest volgens hem kiezen tussen Europa en het Atlantisch bondgenootschap. De president zou het Nederland niet kwalijk nemen als het de EEG verliet.¹⁶

De Gaulle had desalniettemin zeker achtung voor Nederland. Dat merkte bijvoorbeeld Edgard Pisani, de Franse minister van Landbouw, toen hij in 1963 met De Gaulle sprak. Hij werd getroffen door 'la considération qu'il a pour les Bataves et pour les Pays-Bas, un Etat-nation, fort et dense' – dit in tegenstelling tot diens minachting voor de Italianen en de Belgen. In de zomer van 1962 ontving De Gaulle de Franse ambassadeur in Den Haag, Etienne de Crouy-Chanel. Na afloop vertelde deze in Den Haag dat de president had gezegd het Nederlandse standpunt volkomen te begrijpen, en dat hij, als hij Nederlander was geweest, vermoedelijk eenzelfde standpunt had ingenomen.¹⁷

Dit begrip is wellicht verklaarbaar. Het was De Gaulle duidelijk dat Nederland stevig in de schoenen stond, dat het opkwam voor eigen belangen en dat er een binnenlandse consensus bestond. In gesprekken met Nederlanders kwam De Gaulle daar steeds weer op terug. Zo vertelde Luns de Amerikaanse diplomaat John Bovey dat de president hem ooit het ultieme compliment had gemaakt door de Nederlanders koppig te noemen: 'Oui, têtus et coriaces, les Hollandais, et avec vos intérêts tout près – bref, une nation!' Het mooie woord 'petit pays, mais grande nation' van Nicolaï is helaas in de archieven niet terug te vinden. Wél zei De Gaulle vaak dat 'la Hollande' – zoals hij Nederland noemde – 'solide et sûre d'elle' was. Zoals in augustus 1960 tegen De Quay en Luns. Tegen Bentinck verklaarde hij in maart 1965: 'La Hollande, comme la France, est un Etat. On ne saurait tout à fait en dire autant de l'Allemagne qui est divisée, de l'Italie dont l'unité est récente, de la Belgique, création en somme artificielle, sans parler du Luxembourg.'¹⁸

Na afloop van de conferentie in Rome in 1967 sprak De Gaulle met Luns. Deze schreef in zijn verslag dat de president het Nederlandse enthousiasme voor de integratie en de supranationaliteit beschouwde als 'een façade' voor een evenwichtspolitiek die tot doel had de eigen soevereiniteit zoveel mogelijk veilig te stellen tegenover de grotere lidstaten. Met 'een vriendelijk glimlachje' had hij gereageerd op Luns' ontkenning: 'Je comprends parfaitement votre politique d'équilibre qui est la base même de la politique étrangère des Pays-Bas depuis tant d'années.'¹⁹ Maar pas op: dat 'begrip' kan ook hoffelijkheid geweest zijn. In zijn gesprekken met de Duitse bondskanseliers herhaalde De Gaulle immers keer op keer dat hij de pro-Atlantische houding begreep en dat hij respect had voor de motieven die daartoe hadden geleid, zoals in juli 1964 tegenover Erhard.²⁰

Toch vooral hoffelijkheid?

Al met al was De Gaulles belangstelling voor Nederland gering. De grote mogendheden speelden voor hem de hoofdrol. In het bereiken van zijn doelstellingen was de houding van Bonn of Rome van groter belang dan die van Den Haag. Maar of dat ook leidde tot de door Jouve gesignaleerde 'neerbuijgende onverschilligheid' is de vraag. Wat allereerst opvalt, is de hoffelijkheid waarmee de president Nederlanders tegemoet trad. Deze stak af bij de manier waarop hij bijvoorbeeld Belgische vertegen-

woordigers bejegende. Ten tweede zal de generaal het Nederlandse verzet tegen zijn politiek stellig als 'hinderlijk' hebben ervaren. Toch bleef zijn reactie vooral zakelijk – in tegenstelling tot die van Aedenauer. Ten derde had De Gaulle weliswaar kritiek op het 'onlogische' Nederlandse standpunt, maar lijkt hij tegelijkertijd een zeker begrip te hebben gehad voor de Nederlandse 'atermoiments', die hij zag als het opkomen voor de nationale belangen. Overigens beklemtoonde de president ook in zijn gesprekken met de Duitse bondkanseliers steeds dat hij 'begrip' had voor *hun* standpunt. Bovendien waren de complimenten die hij over de Nederlandse politiek uitdeelde, steeds hetzelfde – als men ze op een rijtje zet, krijgen ze daardoor een obligaat karakter. Ook in de gaullistische waardering voor Nederland zal daarom waarschijnlijk een forse dosis van hoffelijkheid hebben gezeten.

Noten

- 1 *De Volkskrant*, 31 mei 1963; en J.M.A.H. Luns, *Ik herinner mij...*: *Vrijmoedige herinneringen van J.M.A.H. Luns zoals verteld aan Michel van der Plas*, Leiden, 1971, blz. 140.
- 2 Toespraak Nicolaï, 11 maart 2004; en toespraak Bot, 19 mei 2005 (www.minbuza.nl).
- 3 Edmond Jouve, *Le général de Gaulle et la construction de l'Europe, 1940-1966*, Parijs, 1967, blz. 137 en 493.
- 4 Charles de Gaulle, *Mémoires*, Parijs, 2000, blz. 212.
- 5 G.B.J. Hiltermann, *Charles de Gaulle en de Fransen*, Baarn, 1967, blz. 153.
- 6 *De Volkskrant*, 26 oktober 1965; en Nationaal Archief, Notulen Ministerraad, 2 juni 1967.
- 7 Brabants Historisch Informatie Centrum, Dagboek De Quay, 18 juli 1961; en Pierre Werner, *Itinéraires luxembourgeois et européens. Evolutions et souvenirs 1945-1985, deel II*, Luxemburg, 1992, blz. 28.
- 8 Ministerie van Buitenlandse Zaken (hierna: BZ), Archief Ambassade Parijs (AAP), GS 996 Politieke Unie, Circulaire Luns, 10 februari 1961.
- 9 Charles de Gaulle, *Lettres, notes et carnets, 1961-1963*, Parijs, 1986, blz. 76; en *Ibid.*, 1966-1969, Parijs, 1987, blz. 92.
- 10 Charles Bohlen, *Witness to history, 1929-1969*, New York, 1973, blz. 548.
- 11 BZ, AAP, doos 124, Beyen aan Luns, 25 april 1963.
- 12 Louve, *a.v. noot 3*, blz. 494.
- 13 Luns, *a.v. noot 1*, blz. 145; en BZ, AAP, GS 999.1, Boon aan Bentinck, 20 oktober 1965.
- 14 Documents diplomatiques français (DDF) 1963 deel II, Parijs, 2001, blz. 292; en DDF 1965 deel I, Brussel, 2003, blz. 716.
- 15 Alain Peyrefitte, *C'était De Gaulle*, Parijs, 1994, blz. 61, 106-107, 303 en 355.
- 16 DDF 1963 deel I, Parijs, 2001, blz. 283-287; en DDF 1965 deel II, Brussel, 2004, blz. 460-462.
- 17 Edgard Pisani, *Persiste et signe*, Parijs, 1992, blz. 205; en BZ, Archief Van Tuyll, nr. 36, Memorandum Van Tuyll, 30 augustus 1962 (met dank aan prof.dr A.E. Kersten).
- 18 John Bovey, 'Charles XI', in: *Virginia Quarterly Review*, nr. 53 (winter 1977), blz. 121; en DDF 1965 deel I, blz. 282-283.
- 19 BZ, AAP, doos 158, Codebericht Luns, 8 juni 1967.
- 20 *Akten zur Auswärtigen Politik der Bundesrepublik Deutschland 1964*, Oldenburg, 1995, blz. 770-771.

Dr J.W.L. Brouwer is als onderzoeker verbonden aan het Centrum voor Parlementaire Geschiedenis te Nijmegen. Hij dankt prof.dr A.E. Kersten voor zijn hulp bij het onderzoek en dr A.J.C.M. Gabriëls voor zijn commentaar op een eerdere versie van dit artikel.

Jan Willem Brouwer

explores De Gaulle's views on Dutch European policy in the period 1958-1969. Recently, Dutch politicians stressed the fact that the French President sympathised with the Netherlands positions even though they were characterised by staunch opposition to his initiatives. He was supposed to have paid the Dutch the ultimate Gaullist compliment by describing them as 'têtus, près de leurs intérêts, bref une nation' [stubborn, close to their interests, in short a nation]. The author describes that the French President's interests in the Netherlands were limited. For him the great powers were all-important in international relations. Even though in private he may sometimes have shown esteem for the Dutch positions, he was critical as well: Dutch resistance was irksome. The compliments De Gaulle paid to individual Dutch politicians and diplomats were unvaryingly identical which leads to the conclusion that these phrases chiefly expressed the courtesy the French President displayed during his diplomatic conversations.